

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 001:33(477.8)"IX"(092)Франко
ВНЕСОК І. ФРАНКА В РОЗВИТОК СТАТИСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ КІНЦЯ ХІХ –ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Шевцова Є.С., аспірантка (e.shevtsova209@gmail.com)
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Іван Франко є вагомою постаттю для української науки не лише завдяки творчому та публіцистичному доробку, але й через значну роль у політичній та соціально-економічній думці українського суспільства. Економічна публіцистика, що належить до його доробку, базується на осмисленні актуальних питань тогочасної господарської практики у поєднанні з питаннями історії, політики та моралі [6, 20]. Вченим був зроблений чималий внесок у етнографічне та статистичне дослідження українських регіонів, зокрема Галичини. Вважаємо за необхідно узагальнити значення І. Франка для розвитку статистичної справи західноукраїнських земель кінця ХІХ - початку ХХ ст., розглянувши його дослідницьку

діяльність.

Статистичні розвідки вченого були нерозривно пов'язані зі збиранням етнографічного матеріалу західноукраїнськими регіонами. У 80-х роках І. Франко організовує систематичне збирання статистичного та етнографічного матеріалу із залученням активного кола інтелігенції, особливо студентської молоді. У 1883 у Львові році ним був заснований Етнографічно-статистичний гурток. Сам І. Франко постійно виступав із доповідями на засіданнях гуртка, після завершення експедицій аналізував зібраний матеріал. Результати, отримані в результаті роботи гуртка, публікувались у газеті «Діло», зокрема у 1884 р. він опублікував свої праці «Засідання етнографічно-статистичного гуртка», «Нашим молодим мандрівникам в дорогу», «Мандрівка руської молодіжі» [1, 260].

Протягом року після створення гурток налічував близько ста членів і кореспондентів, завданням яких було дослідження життя і світогляду населення, підготовка і видання матеріалів з етнографії та статистики, здійснення експедицій та виїзних досліджень. За ініціативою та безпосередньою участю І. Франка були організовані експедиції західноукраїнськими землями, такими як: Львів, Стрий, Дрогобич, Калуш, Коломия та багато інших [4, 117]. Пізніше у своїй статті «Мандрівка руської молодіжі» І. Франко писав, що «...сама мандрівка мала метою познайомити учасників із досить значною частиною нашого краю, його мальовничими місцевостями та його населенням» [11, 1].

Своїм соціально-економічним поглядам І. Франко завдячує науковому та творчому доробку відомого український економіста, статистика і публіциста, В. Навроцького. Про це свідчить те, що незадовго після смерті вченого в 1884 р. за редакцією І. Франка виходить друком збірка творів і досліджень В. Навроцького, до якої увійшли економіко-публіцистичні та літературно-критичні статті, окремі нариси й поетичні спроби. Творчість і статистична діяльність В. Навроцького справили помітний вплив на І. Франка, який назвав економічні роботи вченого капітальними, бо мали передусім теоретичну глибину й суспільну спрямованість [5].

Досліджуючи життя народу, не можна оминати проблеми його фінансового благополуччя та достатку, проаналізувати питання господарства, заробітної плати, безробіття тощо. І. Франку належать такі економіко-статистичні дослідження, як «Галичина в сьогорічнім бюджеті державнім» [7], «Катастрофа банку селянського» [9], «Ліцитація господарств селянських і маломіщанських» [10]. Працюючи над перекладами світових надбань економічної науки, І. Франко значно розширив українську економічну термінологію. Так, завдяки йому, в українській статистичній справі почали використовуватись такі поняття, як: «промисловий капітал», «грошовий капітал», «додатковий продукт», «додаткова вартість», «концентрація» «бухгалтерія», «бюджет», «ліцитація» та багато інших [12, 107]. У своїх економічних поглядах вчений спирався на соціалістичні течії, за що навіть був заарештований австрійською владою в 1877 р. [3, 13-14]. Така наука, як суспільна економія, на думку І. Франка, «є найважчою і найважливішою з усіх, які ми пізнали дотепер, тому що досліджує... причини злиднів і багатства людей; вчить про працю, про плоди праці та їх розподіл; одним словом, показує нам життя людини в її щоденній повній сфері із всіма її потребами» [8, 19]. Підхід І. Франка до дослідження життя людини і суспільства полягав у єдності різних сфер науки, тож культура, релігія, політика, природничі і економічні науки тісно пов'язані з щоденною господарською діяльністю людини, спрямовані на задоволення її головних потреб, а для вченого людське щастя та добробут були найвищою цінністю [2, 45].

Отже, внесок І. Франка в розвиток статистичних досліджень західноукраїнських земель потрібно розглядати у двох площинах: етнографічні дослідження та розвиток економічної думки західноукраїнського краю. Спадщина вченого представлена чисельними науковими працями, статтями, етнографічним і статистичним матеріалом, що дозволяє нам отримати всебічну інформацію про розвиток західноукраїнського регіону кінця XIX – початку XX ст.

Перелік посилань

1. Гончарук В.А. Збирацько-дослідницька діяльність з фольклору та етнографії І. Франка. *Іван Франко у творенні української національної ідентичності*: зб. У 45 наук. праць / голов. ред. О. О. Рафальський, П. М. Чернега. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. С. 254-263
2. Злупко С. Наука і наукознавство у творчості Івана Франка. *Вісник Національної академії наук України*. 2006. № 8. С. 41-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2006_8_6
3. Левинський В. Франко як економіст. Львів : Скрентон, 1957. 138 с.
4. Луцкай В. Еволюція гуманітарної науки про українську етнічну матеріальну і духовну культуру та внесок Івана Франка. *Іван Франко у творенні української національної ідентичності*: зб. У 45 наук. праць / голов. ред. О. О. Рафальський, П. М. Чернега. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. С. 107-121
5. Небрат В.В. НАВРОЦЬКИЙ Володимир. *Енциклопедія історії України*: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. 728 с.: іл.. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Navrotskyj_V
6. Процишин О. Р., Скотний П.В. Публіцистика Івана Франка: еволюція економічних поглядів та їхнє значення для сучасності (до 160-річчя з дня народження українського мислителя). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2016. Вип. 7. С. 20-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2016_7_5.
7. Франко І. Галичина в сьогорічнім бюджеті державнім. *Діло*. 1884. № 28–30. С. 67.
8. Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. К., 1986. Т. 45. 574 с.
9. Франко І. Катастрофа банку селянського. *Діло*. 1884. № 6– 9. С. 56-57.
10. Франко І. Ліцитація господарств селянських і маломіщанських. *Діло*. 1884. № 33–41. С. 98-99.
11. Франко І. Мандрівка руської молодіжі. *Діло*. 1884. Ч.85. URL: <https://www.i-franko.name/uk/Verses/DavnjeJNove/IzZlobyDnja/UkrStudMandrivka.html>
12. Шафранська І. Б. Економічна думка Західної України останньої третини ХІХ – першої третини ХХ століття: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.01. Тернопіль, 2015. 226 с